

Autorzy

Lek. Agata Bechtold

Miejski Szpital Zespolony w Olsztynie

Dr n. med. Agata Białucha

Katedra Mikrobiologii, Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy,
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Dr n. med. Tomasz Bogiel

Katedra Mikrobiologii, Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy,
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu; Zakład Mikrobiologii Klinicznej,
Szpital Uniwersytecki nr 1 im. dr. Antoniego Jurasza w Bydgoszczy

Dr n. med. Anna Budzyńska

Katedra Mikrobiologii, Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy,
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Mgr Dagmara Depka

Katedra Mikrobiologii, Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy,
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu;
Zakład Mikrobiologii Klinicznej, Szpital Uniwersytecki nr 1
im. dr. Antoniego Jurasza w Bydgoszczy

Dr hab. n. med. Aleksander Deptuła, prof. UMK

p.o. kierownika Katedry Propedeutyki Medycyny i Profilaktyki Zakażeń, Collegium Medicum
im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu;
Sekcja Antybiotykoterapii i Kontroli Zakażeń Szpitalnych, Szpital Uniwersytecki
nr 1 im. dr. Antoniego Jurasza w Bydgoszczy

Prof. dr hab. n. med. Eugenia Gospodarek-Komkowska

Kierownik Katedry Mikrobiologii, Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera
w Bydgoszczy, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu;
Kierownik Zakładu Mikrobiologii Klinicznej, Szpital Uniwersytecki nr 1
im. dr. Antoniego Jurasza w Bydgoszczy

Mgr Katarzyna Grudlewska-Buda

Katedra Mikrobiologii, Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy,
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

.....

Dr n. med. Katarzyna Jachna-Sawicka

Laboratorium Medyczne Synevo w Łodzi

Dr n. med. Agnieszka Kaczmarek

Katedra Mikrobiologii, Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy,
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Lek. Marta Kasprowicz-Furmańczyk

Katedra i Klinika Dermatologii, Chorób Przenoszonych Drogą Płciową i Immunologii
Klinicznej, Collegium Medicum, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Dr n. med. Joanna Kwiecińska-Piróg

Katedra Mikrobiologii, Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy,
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu; Zakład Mikrobiologii Klinicznej,
Szpital Uniwersytecki nr 1 im. dr. Antoniego Jurasza w Bydgoszczy

Dr n. med. Anna Michalska

Katedra Mikrobiologii, Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy,
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu; Zakład Mikrobiologii Klinicznej,
Szpital Uniwersytecki nr 1 im. dr. Antoniego Jurasza w Bydgoszczy

Dr n. med. Agnieszka Mikucka

Katedra Mikrobiologii, Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu; Zakład Mikrobiologii Klinicznej,
Szpital Uniwersytecki nr 1 im. dr. Antoniego Jurasza w Bydgoszczy

Lek. Małgorzata Orylska-Ratyńska

Miejski Szpital Zespolony w Olsztynie

Prof. dr hab. Waldemar Placek

Kierownik Katedry i Kliniki Dermatologii, Chorób Przenoszonych Drogą Płciową
i Immunologii Klinicznej, Collegium Medicum, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski
w Olsztynie

Dr n. med. Małgorzata Prażyńska

Katedra Mikrobiologii, Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu; Zakład Mikrobiologii Klinicznej,
Szpital Uniwersytecki nr 1 im. dr. Antoniego Jurasza w Bydgoszczy

Mgr Jana Przekwas

Katedra Mikrobiologii/Szkoła Doktorska, Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera
w Bydgoszczy, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu; Zakład Mikrobiologii
Klinicznej, Szpital Uniwersytecki nr 1 im. dr. Antoniego Jurasza w Bydgoszczy

.....

Mgr Mateusz Rzepka

Katedra Mikrobiologii Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy,
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu; Zakład Mikrobiologii Klinicznej,
Szpital Uniwersytecki nr 1 im. dr. Antoniego Jurasza w Bydgoszczy

Dr n. med. Alicja Sękowska

Katedra Mikrobiologii, Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy,
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu; Zakład Mikrobiologii Klinicznej,
Szpital Uniwersytecki nr 1 im. dr. Antoniego Jurasza w Bydgoszczy

Dr hab. n. med. inż. Krzysztof Skowron, prof. UMK

Katedra Mikrobiologii, kierownik Zakładu Oceny Działań Przeciwdrobnoustrojowych,
Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy,
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Mgr Ewa Suszkiewicz

Sekcja Antybiotykoterapii i Kontroli Zakażeń Szpitalnych, Szpital Uniwersytecki nr 1
im. dr. Antoniego Jurasza w Bydgoszczy

Mgr Natalia Wiktorczyk-Kapischke

Katedra Mikrobiologii, Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy,
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Dr n. med. Patrycja Zalas-Więcek

Katedra Mikrobiologii, Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy,
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu;
Zakład Mikrobiologii Klinicznej, Szpital Uniwersytecki nr 1 im. dr. Antoniego Jurasza
w Bydgoszczy

Aleksandra Znajewska-Pander

Katedra i Klinika Dermatologii, Chorób Przenoszonych Drogą Płciową i Immunologii
Klinicznej, Collegium Medicum, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

.....

Wprowadzenie

Eugenia Gospodarek-Komkowska

Wygląd zewnętrzny i schorzenia skórne budziły zainteresowanie już w epoce starożytnej. Dostrzegalne gołym okiem zmiany były przedmiotem dociekań medyków greckich i rzymskich. Szczególnego znaczenia nabral ogląd zmian skórnych w czasach rozprzestrzeniania się trądu i dżumy (przede wszystkim w okresie średniowiecza, w czasie epidemii „czarnej śmierci”). Wczesne wykrycie zmian występujących w ostrych chorobach zakaźnych mogło decydować o losach całej społeczności. Dopiero narodziny anatomii patologicznej i zastosowanie mikroskopu (XVIII i XIX w.) otworzyły drogę nowoczesnej dermatologii.

Pierwsze kosmetyki wytwarzano w Egipcie około 7300 r. p.n.e. Pierwotnie kosmetologia zajmowała się nie tylko dbaniem o urodę ale i, tzw. kosmetyką negatywną (wypalanie, tatuowanie czy barwienie skóry). W cywilizacjach pierwotnych ciało zdobiono w ten sposób w związku z ważnymi wydarzeniami w życiu społecznym (śmierć, narodziny, osiągnięcie wieku dojrzałości). Rozwój kosmetologii na przestrzeni dziejów związany był z rozwojem nauk medycznych. Aż do końca XVII w. obowiązywała nauka Hipokratesa. Wiek XVIII był przełomowy w rozwoju kosmetologii. Skórę uznano wtedy za odrębny i ważny organ ludzkiego organizmu. W XIX w. zaczęła się masowa produkcja preparatów kosmetycznych w laboratoriach przyaptecznych, czemu towarzyszyło tworzenie się wielu firm kosmetycznych. Proces ten nabral szczególnego znaczenia w I połowie XX w., a w II połowie XX w. kosmetyki i zabiegi kosmetyczne zyskały jeszcze wyższą rangę. Wówczas kosmetologia stała się też dziedziną akademicką – w Polsce od 1997 r.

W ostatnich latach nastąpił intensywny rozwój medycyny. Powstały nowe jej dziedziny, a wprowadzane nowe osiągnięcia technologiczne służą poprawie diagnozowania chorób oraz doskonaleniu stanu zdrowia i urody. Jedną z dziedzin medycyny jest **dermatologia** (gr. *derma* – skóra, gr. *logos* – nauka) zajmująca się badaniem struktury i funkcji skóry, a także chorobami skóry i jej przydatków oraz niektórymi chorobami ogólnoustrojowymi, ujawniającymi się głównie na skórze. Z dermatologii wywodzi się wiele nauk: **wenerologia** (łac. *Veneris, Venus* – rzymska bogini miłości) zajmująca się rozpoznawaniem i leczeniem chorób przenoszonych drogą płciową; **kosmetologia** (gr. *kosmetes* – sługa

.....

toaletowy, *kosmetikós* – upiększający, *kosmos* – porządek, ład, ozdoba) odnosząca się do przywracania oraz zwiększania za pomocą środków kosmetycznych atrakcyjności fizycznej ciała ludzkiego, ze szczególnym uwzględnieniem skóry, włosów i paznokci, osiąga to metodami nieinwazyjnymi (kosmetykami, zabiegami pielęgnacyjnymi, metodami farmakologicznymi, fizykoterapeutycznymi), powiązana z higieną życia i odżywiania, medycyną estetyczną i chirurgią plastyczną; **medycyna estetyczna** – zorientowana na dbanie o zdrowy i piękny wygląd ciała za pomocą leków oraz zabiegów inwazyjnych.

Każda z wymienionych nauk, wywodzących się z dermatologii, ma charakter interdyscyplinarny, z praktycznym zastosowaniem współczesnych osiągnięć mikrobiologii. Mają one wspólne obszary badań oraz perspektywy, przez co mikrobiologia jest nauką, która je łączy. Ogromna zmienność drobnoustrojów (wirusów, bakterii, grzybów, pierwotniaków) wyrażana w taksonomii oraz ich znaczeniu w zdrowiu i patogenezie zakażeń, poznawana za pomocą nowych narzędzi badawczych sprawia, że powinniśmy być gotowi do aktualizacji i poszerzenia wcześniej zdobytej wiedzy. Stąd, powstał pomysł napisania książki z zakresu mikrobiologii dedykowanej studentom i pracownikom zainteresowanym dermatologią, wenerologią, medycyną estetyczną i kosmologią.

Coraz większe wymagania stawiane lekarzom i kosmetologom sprawiają, że przygotowanie do pracy w tym zawodzie musi być rzetelne, interdyscyplinarne, zarówno pod względem przekazywanej wiedzy, jak i umiejętności praktycznych. Praca ta musi przebiegać w bezpiecznym środowisku i dla pacjenta/klienta, i dla lekarza/kosmetologa. Wiedza i umiejętności lekarzy oraz kosmetologów, a także przestrzeganie standardów muszą być takie, by oczekującym na prawidłową diagnozę i wyleczenie, poprawę jakości życia, uzyskanie atrakcyjnego wyglądu nie szkodziły, a jedynie przywracały zdrowie, upiększały i pomagały zachować urodę (łac. *primum non nocere*, po pierwsze nie szkodzić). Niewłaściwe przestrzeganie procedur, nieprawidłowe przechowywanie oraz używanie leków i kosmetyków mogą stać się źródłem wielu zakażeń występujących zarówno u klientów, jak i u personelu gabinetów lekarskich i kosmologicznych. Przy każdej ingerencji w tkanki człowieka należy liczyć się z możliwością rozwoju zakażenia, zwłaszcza że mimo coraz doskonalszych narzędzi badawczych nadal nie jesteśmy w stanie precyzyjnie określić naturalnej mikrobioty człowieka – jej liczebności oraz gatunków i jej rozmieszczenia. Dlatego przydatna jest wiedza z zakresu znajomości postępowania w celu prewencji wystąpienia zakażeń.

.....

Z uwagi na szerokie zadanie postawione autorom podręcznika, które przypadło na trudny okres rozwoju pandemii SARS-CoV-2, czego nie można pominąć, specjalne podziękowanie należy się zespołowi redaktorów wydawcy, a przede wszystkim Pani Marcie Rozwadowskiej za taktowny sposób komunikacji i pokonywania wielu trudności powstających przy pisaniu i redagowaniu tego dzieła zbiorowego.

Mam nadzieję, że odbiorcy podręcznika dobrze go przyjmą i uznają za przydatny w poszukiwaniu istotnych informacji dotyczących znaczenia drobnoustrojów w zdrowiu człowieka i w zakażeniach w dermatologii, wenerologii, medycynie estetycznej i kosmetologii, zarówno podczas szkolenia przed-, jak i podyplomowego oraz w codziennej praktyce.

.....